

UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ NAUK EKONOMICZNYCH

STUDIA PODYPLOMOWE

MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim

w ramach programu edukacji ekonomicznej

VII edycja 2015/2016

Łukasz Kasprzak

**Strategia Lizbońska – przyczyny niepowodzeń i wnioski
na przyszłość**

Praca końcowa wykonana
pod kierunkiem
dr. Marcina Bogdańskiego

Olsztyn 2016

Spis treści

Streszczenie	4
Wstęp	5
1. Strategia Lizbońska – uwarunkowania i założenia.....	6
1.1 Strategia Lizbońska - plan rozwoju Unii Europejskiej.....	6
1.2 Kierunki działań przyjęte w Strategii Lizbońskiej	8
1.3 Priorytety Lizbońskie – Cele szczegółowe	11
2. Ocena strategii Lizbońskiej	14
2.1 Ocena 10-lecia działania strategii	14
2.2 Wnioski na przyszłość – Nowy Plan UE 2020	22
Zakończenie	25
Bibliografia	26
Spis Tabel	28
Spis Rysunków	29

Streszczenie

W 2000 roku na szczycie w Lizbonie odbyło się posiedzenie Rady Europejskiej. Efektem spotkania było przyjęcie planu gospodarczego dla Unii Europejskiej zwanego Strategią Lizbońską. Zadaniem strategii był rozwój gospodarczy Unii Europejskiej, który pozwoliłby stać się równym konkurentem dla światowych gospodarek np. Stanów Zjednoczonych.

Zostały wyznaczone podstawowe kierunki działania: gospodarka oparta na wiedzy, zrównoważony rozwój, modernizacja europejskiego modelu społecznego oraz stabilna polityka makroekonomiczna. W 2004 roku została przeprowadzona ocena realizacji planu przez Wima Koka i zespół wysoko wykwalifikowanych ekspertów. Wynik raportu jednoznacznie ukazał, iż nie ma możliwości osiągnięcia zamierzonych celów. Skutkiem takiej oceny była modyfikacja strategii, która skupiała się na szybszym i większym wzroście gospodarczym oraz tworzeniu nowych miejsc pracy.

Mimo próby rewitalizacji strategii nie udało się osiągnąć zamierzonych celów. Odstąpiono od strategii tak jak zakładano w 2010 roku na rzecz nowego planu. Opierając się na doświadczeniach z lat wcześniejszych opracowano nowy Plan Europa 2020.

Wstęp

Słaba pozycja konkurencyjna Europy a także przekonanie, iż poprawa sytuacji możliwa jest dzięki wspólnym działaniom wszystkich państw europejskich stała się inspiracją do stworzenia wspólnego długofalowego projektu. Wychodząc naprzeciw tym wyzwaniom, w 2000 roku Rada Europy podczas szczytu w Lizbonie przyjęła ambitny program tzw. Strategię Lizbońską.

Zadaniem strategii była poprawa pozycji konkurencyjnej całej Wspólnoty a także stworzenie najbardziej efektywnej gospodarki świata. Celem pracy jest przedstawienie założeń strategii, ukazanie przyczyn niepowodzenia a także przedstawienie nowego programu „Europa 2020 – Strategia na rzecz integracji i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społeczeństwa”. Została ona wprowadzona na podstawie wyciągniętych wniosków z niepowodzenia omawianej strategii. Analiza Strategii Lizbońskiej ma za zadanie pokazać jak państwa członkowskie Unii Europejskiej nie były przygotowane na wspólne osiągnięcie tak ambitnego planu. W celu rozwinięcia problemu badawczego, postawiłem następujące pytania:

1. Jaka była przyczyna wprowadzenia Strategii Lizbońskiej?
2. Jakie cele i założenia zostały przedstawione w Strategii Lizbońskiej?
3. Jakie cele i założenia przedstawiono w nowej strategii Europa 2020?
4. Dlaczego strategia Lizbońska nie odniosła sukcesu?

W rozdziale pierwszym omówione zostały podstawowe cele i założenia Strategii Lizbońskiej. Przedstawione zostały również działania, które miały przybliżyć strategię do osiągnięcia założonego celu. W rozdziale drugim dokonana została ocena 10-lecia strategii wraz z oceną realizacji wybranych celów. Ostatni podrozdział został poświęcony krótkiemu omówieniu nowego planu Europa 2020, który został opracowany na podstawie wniosków z niepowodzenia Strategii Lizbońskiej.

1. Strategia Lizbońska – uwarunkowania i założenia

1.1 Strategia Lizbońska - plan rozwoju Unii Europejskiej

Strategia Lizbońska to 10 letni plan rozwoju Unii Europejskiej, który został uchwalony podczas szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie. Program strategii miał na celu stworzyć Unię Europejską, jako najbardziej dynamicznie rozwijającą się gospodarkę świata. Przyczyniła się do tego między innymi coraz większa konkurencyjność gospodarek światowych, coraz szybciej postępująca globalizacja a także coraz częściej występujące bariery strukturalne, spowolnienie tempa wzrostu gospodarczego a także rosnący poziom bezrobocia. Ponadto program zakładał równocześnie zniwelowanie powstałej luki pomiędzy tempem rozwoju Unii w stosunku do USA. (CZERWIŃSKA 2004 s.2)

Tabela 1

Przykład przewagi USA nad UE

	Średni roczny czas pracy na jednego zatrudnionego (godzin)	Stopa zatrudnienia	Wydajność jednego zatrudnionego w stosunku do nakładów czasu pracy	Wydajność jednego zatrudnionego w stosunku do nakładów czasu pracy
USA	1835	75%	84,70%	70%
UE	1606	64%	82%	64%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w www.obserwatorfinansowy.pl > Analizy

Tabela 2

Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r.

	PKB per capita	Wydajność na zatrudnionego	Wydajność na czas pracy
USA	100	100	100
UE	70,01	83,9	88,8

Źródło: K. Włodarczyk-Śpiewak (red.), *Strategia lizbońska - fakty - mity - rzeczywistość*, Katedra Mikroekonomii US, Szczecin 2005, s. 17.

Tabela 3

Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r. – Wykorzystanie zasobów ludzkich

	Populacja w wieku produkcyjnym, jako % całej populacji	Osoby z wyższym wykształceniem (% osób w wieku produkcyjnym)
USA	77,20%	37,00%
UE	66,70%	21,00%

Źródło: K. Włodarczyk-Śpiewak (red.), *op. cit.*, s. 17.

Tabela 4

Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r. – Wydatki publiczne (% PKB)

	konsumpcja publiczna	Inwestycje publiczne	Subsydia	Transfery dochodowe
USA	19,9	2,54	1,42	47,16
UE	4,57	3,26	0,35	13,85

Źródło: K. Włodarczyk-Śpiewak (red.), *op. cit.*, s. 18.

Chęć zmniejszenia dysproporcji w stosunku do USA widocznych w każdej z powyższych tabeli skutkowało podpisaniem 23-24 marca 2000 roku Strategii Lizbońskiej. Efektem miało być uczynienie Europy najbardziej konkurencyjną gospodarką świata. Realizacja celu miała nastąpić przy pomocy licznych reform gospodarczych, społecznych oraz ekologicznych. (DOBRZAŃSKI SAWICKA, 2008 s. 110)

Przed przyjęciem Strategii Lizbońskiej wzrost PKB w całej Europie i Stanach Zjednoczonych odbywał się w różnorodnie zmiennym tempie. W latach 1950-1975 Unia Europejska złożona z 15 krajów przodowała nad Stanami Zjednoczonymi pod względem wzrostu gospodarczego, generując tempo wzrostu na poziomie 5,5% w stosunku do 3,9% w USA. Tak szybki wzrost gospodarczy tłumaczony był w ówczesnych czasach, jako zdolność Europy do przyswajania i szybkiego wdrażania nowych technologii pochodzących głównie z USA. Nowe technologie przeważały w przemyśle wytwórczym i były dobrze przyswajane w Europie ze względu na dobrze wykształconą siłę roboczą. W rezultacie zróżnicowana dynamika wzrostu gospodarczego, relacji PKB per capital w Unii Europejskiej do Stanów Zjednoczonych wzrosła z poziomu 46% w 1950 roku, aż do 77% w 1978 roku. Lata 70 to koniec szybkiego wzrostu w Europie. Po roku 1978 tempo wzrostu gospodarczego w Europie obniżyło się do 2%, natomiast w USA spadło do 2,8%.

Późniejsze lata nie przyniosły wzrostowego trendu dla Unii natomiast utrzymała się negatywna dysproporcja wzrostu gospodarczego w stosunku do Stanów Zjednoczonych. (PIOTROWSKI 2012 s.39-50)

1.2 Kierunki działań przyjęte w Strategii Lizbońskiej

Cele strategii miały zostać osiągnięte poprzez wprowadzenie licznych reform ekologicznych, społecznych oraz gospodarczych. Strategia przewidywała działania w czterech różnych obszarach: (LENAIN, MOGENSEN, ROYUELA-MORA, 2005 s.55)

- Gospodarka oparta na wiedzy,
- zrównoważony rozwój,
- modernizacja europejskiego modelu społecznego,
- właściwa, stabilna polityka makroekonomiczna.

Ogólne cele Strategii Lizbońskiej były powiązane ze sobą wzajemnie poprzez trzy płaszczyzny: (*Urząd Komitetu Integracji Europejskiej...* 2002. s 55)

- Gospodarcza, której założeniami było między innymi utworzenie Europejskiego Obszaru Badawczego, integracja rynków finansowych. Rozwój nowoczesnych technologii komunikacyjnych i informacyjnych, dokończenie budowy rynków wewnętrznych. Płaszczyzna ta dotyczyła również rozwoju przedsiębiorstw.
- Społeczna, której priorytetowymi celami w tym obszarze było osiągnięcie pełnego zatrudnienia a także walka z marginalizacją społeczeństwa. Ponadto uważano, iż bardzo ważnym elementem jest podkreślenie znaczenia edukacji, ponieważ to ona właśnie jest fundamentem gospodarki opartej na wiedzy.
- Ochrona środowiska, czynnik włączony podczas szczytu Rady Europejskiej w 2001 roku. Realizacja powyższych celów nie może odbywać się kosztem środowiska naturalnego.

Realizacja uprzednich dążeń miała pozwolić osiągnąć stały wzrost gospodarczy, przy niższej stopie bezrobocia oraz przy większej stabilności finansowej.

Szczegółowe określenie głównych obszarów działania zostało ustalone podczas kolejnych spotkań Rady Europejskiej począwszy od spotkania w Sztokholmie w 2001 roku

(Goeteborg 2001, Barcelona 2002) aż do spotkania w Brukseli 2003. Jako główne obszary zostały przyjęte działania na rzecz: (*Urząd Komitetu Integracji Europejskiej...* 2002. s 55)

- Zatrudnienie,
- innowacji i badań
- środowiska naturalnego,
- spójności społecznej,
- reformy strukturalne gospodarki.

Główne działania Strategii Lizbońskiej ukierunkowane były w dużej mierze na poprawę polityki zatrudnienia oraz wprowadzanie zmian mających na celu pozytywny rozwój rynku pracy. Działania mające na celu zapewnienie warunków niezbędnych do osiągnięcia pełnego zatrudnienia zostały określone za pomocą dwóch filarów: (BIELIŃSKI, 2005, s. 14.)

- Filar I – Zadaniem przypisanym do pierwszego filaru było osiągnięcie poprawy konkurencyjności siły roboczej Unii w obszarze rozwoju technologii informatycznej a także poprawa systemu zabezpieczeń społecznych.
- Filar II – Według założeń likwidacji miałyby ulec bariery administracyjne na rzecz przyjaznego środowiska prawnego i administracyjnego, które sprzyjałoby a także ułatwiło zakładanie małych i średnich przedsiębiorstw.

Po 4 latach od daty przyjęcia, Rada Europejska podjęła decyzję o rewitalizacji Strategii Lizbońskiej. Powodem przyjęcia zmian były niezadawalające wyniki realizacji strategii. Ocena dotychczasowej realizacji celów oraz przedstawienie wniosków należała do byłego premiera Holandii, Wima Koka oraz do zespołu niezależnych wysoko wykwalifikowanych ekspertów. Głównym wnioskiem, jaki został przedstawiony przez ekspertów to zbyt duża ilość celów, słaba koordynacja oraz sprzeczności wynikające między celami. Dużym problemem okazała się również niechęć ze strony przywódców państw do wprowadzania reform mających na celu zapewnienie sukcesu założeń strategii. Dlatego 22-23 marca 2005 roku Komisja Europejska przedstawiła w Brukseli komunikat pt. „Partnerstwo na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nowy start Strategii Lizbońskiej” (*Working together for growth and jobs – A new start for the Lisbon Strategy*). W dokumencie zawarte zostały propozycje nowych celów dla państw członkowskich, których realizacja miała być na poziomie europejskim. (STANKIEWICZ, 2012 s. 276)

Rewitalizacja starej strategii ograniczyła podstawowe priorytety do dwóch:

- Silniejszy i trwalszy wzrost,
- większa liczba miejsc pracy.

Głównym problemem Strategii Lizbońskiej okazała się realizacja zarówno na szczeblu europejskim jak i również na krajowym. Części założeń wymagała zreformowania programu „Partnerstwo na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”. Komisja Europejska zajęła się inicjowaniem polityki na poziomie Unii oraz nadzorowała jej wdrażanie na poziomie krajowym, natomiast państwa członkowskie odpowiedzialne były za wdrażanie zaległych reform. (*Komunikat na wiosenny szczyt Rady Europejskiej...2005*, s. 7)

W lipcu 2005 roku Komisja Europejska przyjęła Wspólnotowy Program Europejski (*Implementing the Community Lisbon Programme*), którego zadaniem było uzupełnienie istniejących zadań realizowanych przez państwa Wspólnoty. Wspólnotowy program złożony był z pięćdziesięciu inicjatyw, które zostały rozmieszczone w ośmiu kategoriach: ¹

- wprowadzenie wewnętrznego rynku usług,
- realizacja kryteriów związanych z polityką handlową,
- likwidacja barier blokujących swobodny przepływ kadry akademickiej, osób oraz pracowników,
- opracowanie wspólnego stanowiska dotyczącego migracji ekonomicznej,
- wsparcie na rzecz rozwoju innowacji i wiedzy,
- aktualizacja polityki odnoszącej się do udzielania pomocy przez kraje członkowskie,
- uproszczenie przepisów prawnych dotyczących prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- pomoc w związku z społecznymi skutkami przekształceń gospodarczych.

Nadrzędnym celem pozostało promowanie społeczeństwa opartego na wiedzy, który zakładał zwiększenie atrakcyjności na arenie międzynarodowej. Podejmowane działania miały na celu przyciągnięcie młodych ambitnych naukowców ze świata. Kolejnym bardzo

¹ Wyższa Szkoła Europejska im ks. Józefa Tischnera http://eup.wse.krakow.pl/?page_id=142, (dostęp 1.08.2011)

ważnym priorytetem dla krajów członkowskich miały być inwestycje w badania naukowe dla małych i średnich przedsiębiorstw.²

1.3 Priorytety Lizbońskie – Cele szczegółowe

Kiedy w 2000 roku przyjęta została Strategia Lizbońska zakładano, że będzie to rozwiązanie problemu związanego z globalizacją oraz starzeniem się populacji. Rada Europejska, jako cel strategii określała „uczynić z Unii Europejskiej najbardziej dynamiczną, konkurencyjną i opartą na wiedzy gospodarkę na świecie, zdolną do zapewnienia zrównoważonego wzrostu, oferującą więcej lepszych miejsc pracy oraz większą spójność społeczną, jak również poszanowanie środowiska naturalnego” (*Dokument roboczy* 2010, s.3)

Do weryfikacji powyższych zagadnień a także do oceny realizacji działań został opracowany system wskaźników, dzięki któremu możliwa była ocena stopnia rozwoju a także ocena rozwoju całej strategii. System w założeniu był bardzo prosty, ponieważ polegał na porównaniu, osiągniętych wyników z założonymi wartościami. Każdy cel ogólny posiadał listę celów szczegółowych. Celem szczegółowym jest między innymi: (LENAIN, MOGENSEN, ROYUELA-MORA, 2005 s 56-58.)

A.1. Zwiększenie liczby i poprawa, jakości miejsc pracy w Europie: opracowanie aktywnej polityki zatrudnienia. Aby osiągnąć mniejszą stopę bezrobocia przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia należy ukierunkować działania w czterech kierunkach. Pierwszym z kierunków jest poprawa zatrudniania oraz podwyższenie kwalifikacji; następnym kierunkiem jest poprawa kształcenia ustawicznego poprzez zwiększenie adaptacyjności; wzrost zatrudniania w sektorze usług; a także równy, sprawiedliwy dostęp do pracy.

B.2. Społeczeństwo informacyjne dla wszystkich. Czyli „Cyfrowa gospodarka” oparta na wiedzy. Do realizacji powinny zostać zaangażowana niedrogię, ale będące na najwyższym światowym poziomie rozwiązania infrastrukturalne. Nieodzowne jest również promowanie elektronicznych kanałów wymiany handlowej, a także wsparcie dla rynku telekomunikacyjnego poprzez stworzenie odpowiednich regulacji prawnych.

² Wyższa Szkoła Europejska im ks. Józefa Tischnera <http://eup.wse.krakow.pl/wp-content/uploads/2008/06/przyszly-kierunek-rozwoju-strategii-lizbonskiej-w-swietle-raportu-koka.pdf> (dostęp 2.04.2011 r.)

B.3. Ustanowienie Europejskiego Obszaru Badań i Innowacji. Głównym zadaniem jest stworzenie sieci badawczych, a także sprawowanie opieki, koordynacji nad narodowymi programami badawczymi. Punktami odniesienia dla nich są między innymi: promocja mobilności, wspieranie badań, gwarancja Patentu Wspólnotowego. Dodatkowo ma to być zintegrowana, wydajna, innowacyjna alternatywa pracy dla bardzo efektywnych umysłów.

B.4. Edukacja i szkolenia ułatwiające życie i pracę w społeczeństwie opartym na wiedzy. Głównym celem związanym z edukacją i szkolnictwem miała być reorganizacja szkół w wielozadaniowe centra lokalnej edukacji, wprowadzenie certyfikatu potwierdzającego umiejętności związane z branżą IT, wprowadzenie standardowego formatu CV a także udoskonalenie mobilnego nauczania.

C.5. Stworzenie środowiska sprzyjającego zakładaniu i rozwojowi przedsiębiorstw innowacyjnych, zwłaszcza małych i średnich. Powstawanie nowych przedsiębiorstw oraz sieci innowacyjnych może ulec poprawie, poprzez zmniejszenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie może zwiększyć udział dla kapitału wysokiego ryzyka. Dodatkowo **szczególną uwagę należy zwrócić** na mikroprzedsiębiorstwa dzięki nim Europa ma szansę na nowe miejsca pracy.

C.6. Reformy gospodarcze prowadzące do pełnego funkcjonowania jednolitego rynku wewnętrznego Unii. Reformy te koncentrowały się na najistotniejszych kwestiach gospodarczych. Ponadto miały usunąć bariery w transferze usług, wprowadzić zmiany w sektorze energetycznym, paliwowym a także transportowym. Modernizacja miała również nastąpić w usługach pocztowych. Ułatwieniem w tej sferze miało być wprowadzenie procedur elektronicznych.

C.7. Wydajne i zintegrowane rynki finansowe. Celem było wprowadzenie ujednoliceń dla standardów rachunkowości a także ułatwienie funkcjonowania rynków obligacji rządowych. Dzięki wprowadzeniu tych zmian miała zostać osiągnięta większa efektywność finansowa oraz kapitałowa.

C.8. Koordynacja polityk makroekonomicznych: konsolidacja fiskalna, poprawa, jakości i stabilności finansów publicznych. Głównym celem było dążenie do zapewnienia stabilności finansów publicznych a także zwiększenie, jakości polityki budżetowej czy doprowadzenie do konsolidacji polityki fiskalnej. Aby osiągnąć zamierzony cel zostały wskazane działania tj. długo okresowa stabilność finansowa,

zmniejszenie obciążeń podatkowych nakładanych na pracę, zwiększenie wydatków na akumulację kapitału ludzkiego poprzez przekierowanie wydatków publicznych.

D.9. Modernizacja systemu zabezpieczeń społecznych.. Prace nad systemem zabezpieczeń społecznych powinien być prowadzony w długookresowej perspektywie czasu pomiędzy krajami członkowskimi poprzez wymianę doświadczeń oraz prowadzenie wspólnych prac nad rozwojem przyszłego systemu zabezpieczeń społecznych. System powinien zapobiegać wykluczeniu społecznemu, dyskryminacji płci a także powinien również zapewnić opłacalność pracy, długookresową stabilność w obliczu starzenia się populacji.

D.10. Wspieranie spójności społecznej. Gospodarka oparta na wiedzy, społeczeństwo oparte na wiedzy, jako nowy model może prowadzić do zwiększenia różnic społecznych. Wystąpienie różnic społecznych może powodować negatywny skutek kolejnych wykluczeń społecznych. Aby wyeliminować takie sytuacje proponuje się działania: skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu (np. poprzez Fundusze Strukturalne), uświadamianie społeczeństwa na temat zjawiska wykluczenia, a także określenie priorytetów dla poszczególnych grup społecznych tj. mniejszości oraz osób niepełnosprawnych.

E.11. Strategia zrównoważonego rozwoju. Dążenie Wspólnoty do odnowy gospodarczej. Cel ten kładzie nacisk na tworzenie nowego podejścia dla polityki społeczno-gospodarczej, przeciwdziałania zmianie klimatu. Oprócz tego ważnym elementem jest zapewnienie jak najmniej inwazyjnych metod transportu względem środowiska naturalnego. Kolejnym elementem strategii jest odpowiedzialne gospodarowanie zasobami naturalnymi, bezpieczny transport morski czy zagrożenie dla zdrowia publicznego.

2. Ocena strategii Lizbońskiej

2.1 Ocena 10-lecia działania strategii

Po kilku latach funkcjonowania projektu Strategii Lizbońskiej okazało się, że działania strategii nie przynoszą założonych efektów są po prostu mało wydajne. W dodatku okazało się, iż luka rozwojowa pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Europą wcale nie maleje a wręcz przeciwnie uległa powiększeniu. (DOBRZAŃSKI, SAWICKA, 2008 s. 110) Powodem tak mizernych efektów była nadmierna opieszałość, bardzo słaba koordynacja oraz brak chęci do zmian a także brak determinacji politycznej. Efektem powyższych działań a raczej ich braku była próba reaktywacji Strategii Lizbońskiej.³ Definitywnie w marcu 2005 roku Komisja Europejska dokonała przeglądu Strategii Lizbońskiej, po czym zaprezentowała zredefiniowaną formułę strategii. Szereg zmian oraz uproszczeń proceduralnych miał dać impuls do działania. (PAŁKA, 2011 s.12) W 2009 czyli rok przed zakończeniem ambitnego programu ówczesny szwedzki przewodniczący parlamentu europejskiego Fredrik Reinfeldt oficjalnie przyznał, iż Strategia Lizbońska okazała się wielką porażką. Jako jeden z powodów niepowodzenia Strategii Lizbońskiej została uznana niechęć Państw Członkowskich do ograniczenia przywilejów socjalnych, powodem takiego oporu mogło być ogromne poparcie dla rządu przez społeczeństwo korzystającego z przywilejów. Jednakże warto wziąć pod uwagę koszty, jakie są generowane poprzez przywileje socjalne. Europejski Związek Izb Przemysłu i Handlu wykazał, iż w stosunku do USA pogłębiła się luka finansowania nauk oraz rozwoju konkurencyjności. Niemożliwe okazało się również przegonienie Stanów Zjednoczonych pod względem rozwoju technologicznego jak i również PKB został w miejscu na poziomie 1,9% przy zakładanych 3% w 2010 roku. Kolejnym elementem, w którym USA przegania Wspólnotę jest sektor zatrudnienia, jak się okazuje w dalszym ciągu Europa ma niższy wskaźnik zatrudnienia oraz krótszy czas pracy.

Realizacja dziesięciolecia strategii nie należała do prostych ze względu również na: (KELLER-KRAWCZYK, 2008 s.164)

- zahamowanie wzrostu gospodarczego na świecie,
- kryzys gospodarczy,
- ataki terrorystyczne w USA,

³ Strategia Lizbońska <http://www.strategializbonska.pl/skutki-strategii-lizbonskiej.html> (dostęp 27.04.2016)

- spadek kursu dolara amerykańskiego,
- brak chęci politycznej do realizacji strategii.

Poniższa tabela prezentuje zakładany wzrost gospodarczy na poziomie 3% jak widać został on osiągnięty tylko w latach 2000, 2006 i 2007.

Tabela 5

Tempo wzrostu PKB w UE, strefie euro i USA w latach 2000-2010 (w %)

	UE15	UE27	Strefa euro (17)	Stany Zjednoczone
2000	3,8	3,8	3,8	4,3
2001	2,0	2,0	2,0	1,2
2002	1,1	1,2	1,4	1,4
2003	1,1	1,3	0,7	3,9
2004	2,4	2,5	2,2	5,3
2005	1,8	2,0	1,7	3,6
2006	3,2	3,4	3,2	6,2
2007	2,9	3,1	3,0	6,8
2008	0,2	0,5	0,4	5,1
2009	-4,3	-4,3	-4,2	1,6
2010	1,9	1,8	1,8	3,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu

Kolejny cele, którego nie udało się osiągnąć dotyczył rynku pracy. Wzrost stopy zatrudnienia osób w wieku od 20 do 64 lat stopniowo rósł z 66,6% w 2000 roku aż do 70,3% w 2008 roku, po czym nastąpił kryzys globalny obniżając zatrudnienie do 68,6%. Pomimo nieudanej próby osiągnięcia stopy bezrobocia na poziomie 75% warto zauważyć, iż w skutek kryzysu gospodarczego Unia odnotowała spadek o niecałe 2 % z 70,3% w 2008r. na 68,6% w 2010 r. Gdzie w analogicznym czasookresie Stany Zjednoczone odnotowały spadek na poziomie 4,8%.

Tabela 6

Stopa zatrudnienia osób w wiek od 20 do 64

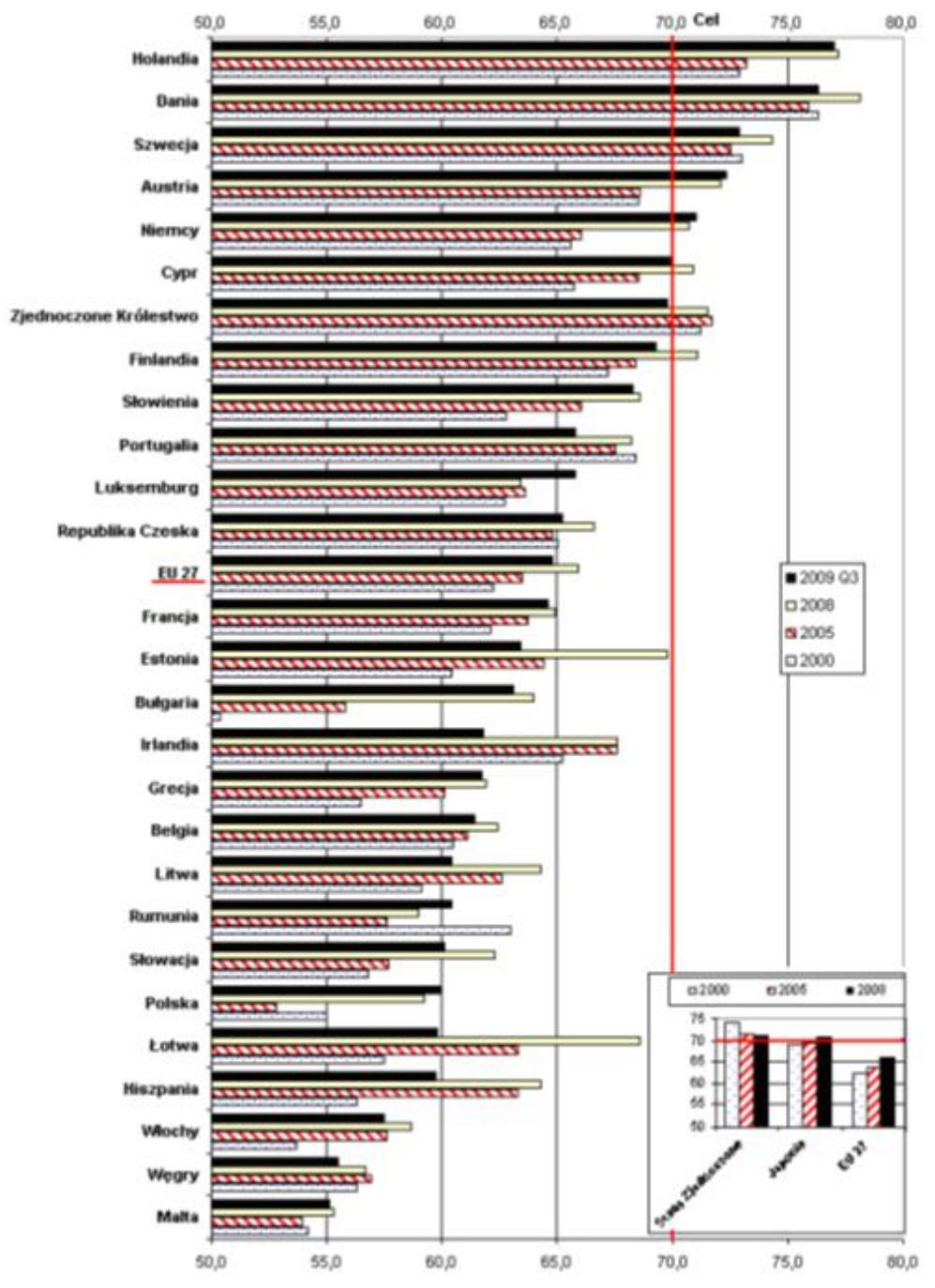
	UE15	UE27	Stany Zjednoczone
2000	65,5	66,6	76,9
2001	66,2	66,9	76,1
2002	66,4	66,7	75,0
2003	66,8	67,0	74,5
2004	67,3	67,4	74,5
2005	68,0	68,1	74,8
2006	69,0	69,0	75,3
2007	69,9	70,0	75,3
2008	70,2	7,03	74,5
2009	68,8	69,0	71,3
2010	68,4	68,9	70,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

Natomiast zatrudnianie osób w wieku 15-64 w poszczególnych krajach Unii Europejskiej prezentowała się następująco.

Tabela 7

Stopa zatrudniania w UE – grupa wiekowa 15-64 (w %)

Źródło: Dokument Roboczy Służb Komisji

Analizując powyższy cel warto zwrócić na fakt, iż większość państw odnotowała wzrost zatrudnienia pomiędzy 2000 rokiem a 2005, 2008 czy 2009 rokiem. Nie każdemu państwu

udało się osiągnąć zakładany cel. W 2009 najlepiej na tle innych państw prezentowała się między innymi: Holandia, Dania, Estonia, Szwecja, Austria, Niemcy, Cypr osiągając a nawet przekraczając założony cel.

Następnym elementem sektora rynku pracy jest stopa bezrobocia. Od początku roku 2000 Stany Zjednoczone dużo lepiej radziły sobie niż Europa z bezrobociem. Jak ukazuje poniższa tabela w Europie wprowadzenie strategii nie wiele wniosło, dopiero po 2005 roku, kiedy nastąpiło zredefiniowanie strategii stopa bezrobocia zaczęła spadać. W roku 2008 następuje kryzys gospodarczy, w którym Europa kolejny raz dużo lepiej radzi sobie niż Stany Zjednoczone. Natomiast w roku 2010 nastąpiło wyrównanie poziomu bezrobocia w krajach Unii Europejskiej i USA.

Tabela 8

Stopa bezrobocia (w %)

	UE15	UE27	Stany Zjednoczone
2000	7,8	8,8	4,0
2001	7,4	8,6	4,8
2002	7,7	8,9	75,0
2003	8,1	9,1	5,8
2004	8,3	9,2	6,0
2005	8,3	9,0	5,5
2006	7,8	8,3	5,1
2007	7,4	7,2	4,6
2008	9,2	7,1	4,6
2009	9,2	9,0	5,8
2010	9,6	9,7	9,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu

Nakłady na badania i rozwój traktowane były, jako główny mechanizm wzrostu konkurencyjności, co w efekcie miało się przełożyć na szybki wzrost gospodarczy Unii Europejskiej. Według założeń środki na badania i rozwój miały wzrosnąć do 3% PKB. Jak się okazało nie udało się osiągnąć ani nawet zbliżyć do zakładanych 3% udział wydatków na ten cel zwiększył się nieznacznie z 1,86% w 2000 r. do 2% w 2010 r. Analogiczna różnica pozostała w stosunku do USA.

Tabela 9

Wydatki krajowe na badania i rozwój (% PKB)

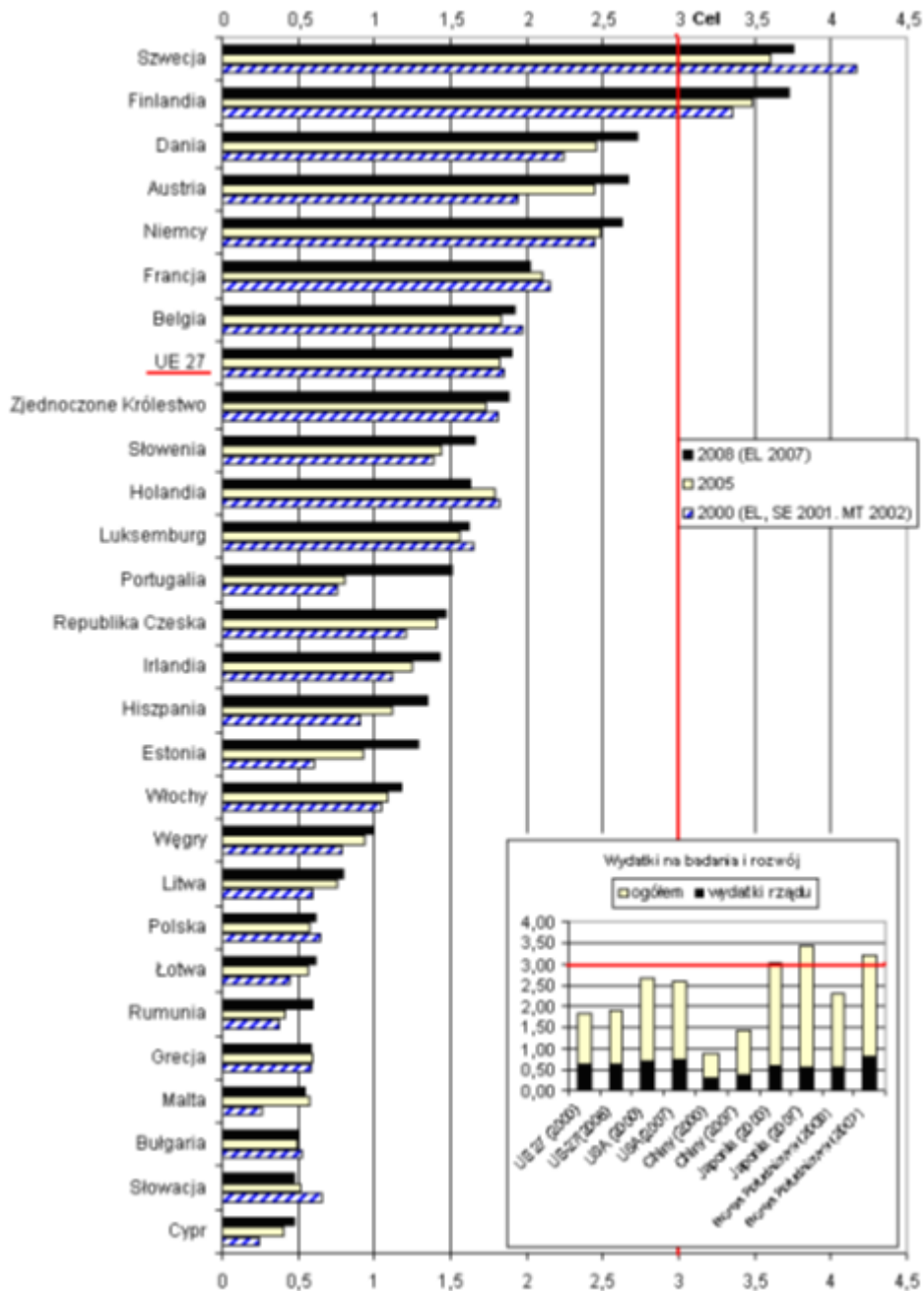
	UE27	Strefa Euro	Stany Zjednoczone
2000	1,86	1,84	2,69
2001	1,87	1,86	2,71
2002	1,88	1,88	2,6
2003	1,87	1,87	2,6
2004	1,83	1,85	2,53
2005	1,83	1,84	2,56
2006	1,85	1,87	2,6
2007	1,85	1,88	2,66
2008	1,92	1,96	2,79
2009	2,01	2,06	:
2010	2	2,06	:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu

Wydatki na badania i rozwój w poszczególnych krajach Unii Europejskiej prezentowała się następująco.

Tabela 10

Wydatki na badania i rozwój (% PKB)

Źródło: Dokument Roboczy Służb Komisji

Analizując powyższą tabelę widać, że państwa Europejskie dalekie są od osiągnięcia zamierzonego celu. Wyraźnie dominuje na tle państw europejskich Szwecja oraz Finlandia pozostawiając inne państwa daleko za sobą.

Reasumując w 2010 roku Strategia Lizbońska przeszła do historii, jako plan przekształcenia Unii Europejskiej w „najbardziej dynamiczną i konkurencyjną gospodarkę świata, opartą na wiedzy, zdolną do stabilnego wzrostu, o większej liczbie i lepszej, jakości miejsc pracy, o wyższej spójności społecznej i o większej dbałości o środowisko”.⁴ Realizacja dotychczasowych celów oraz działań daje podstawy do negatywnej oceny efektywności strategii. W szczególności dotyczy to funkcjonowania w zakresie wzrostu zatrudnienia oraz jakości pracy, wzrostu PKB, czy wzrostu innowacyjności. Brak postępów w przyjętych działaniach pozwala ocenić, jako nieudolną próbę Europy w zostaniu najbardziej konkurencyjną gospodarką świata.

⁴ Parlament Europejski w działaniu najważniejsze wydarzenia 1999-2004
<http://www.europarl.europa.eu/highlights/pl/1001.html> (dostęp 28.04.2016)

2.2 Wnioski na przyszłość – Nowy Plan UE 2020

Wyciągając wnioski z poprzednich lat Komisja Europejska przyjęła 17 czerwca 2010 r. nowy plan „Europa 2020 – Strategia na rzecz integracji i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społeczeństwa”. Nowa strategia zastąpiła realizowaną w latach 2000-2010 Strategię Lizbońską. Europa 2020 stanowi odpowiedź na kryzys gospodarczy panujący od 2008 roku. Ponadto podobnie jak Strategia Lizbońska mierzy się z takimi wyzwaniami jak globalizacja, starzenie się społeczeństwa czy racjonalne gospodarowanie zasobów. (*Europa 2020 – Strategia* 2010, s. 2–3.)

Głównym celem pozostaje w dalszym ciągu wzrost gospodarczy, co więcej w dużej mierze zwrócono uwagę, aby proces ten został osiągnięty w zrównoważony sposób. Rezultatem ma być gospodarka oparta na wiedzy, niskoemisyjna, przyjazna środowisku technologicznemu, w sposób racjonalny gospodarująca zasobami, dbająca o spójność społeczną oraz promująca nowe „zielone” miejsca pracy.⁵

Osiągnięcie powyższych założeń jest możliwe dzięki realizacji trzech wzajemnie powiązanych ze sobą priorytetów:⁶

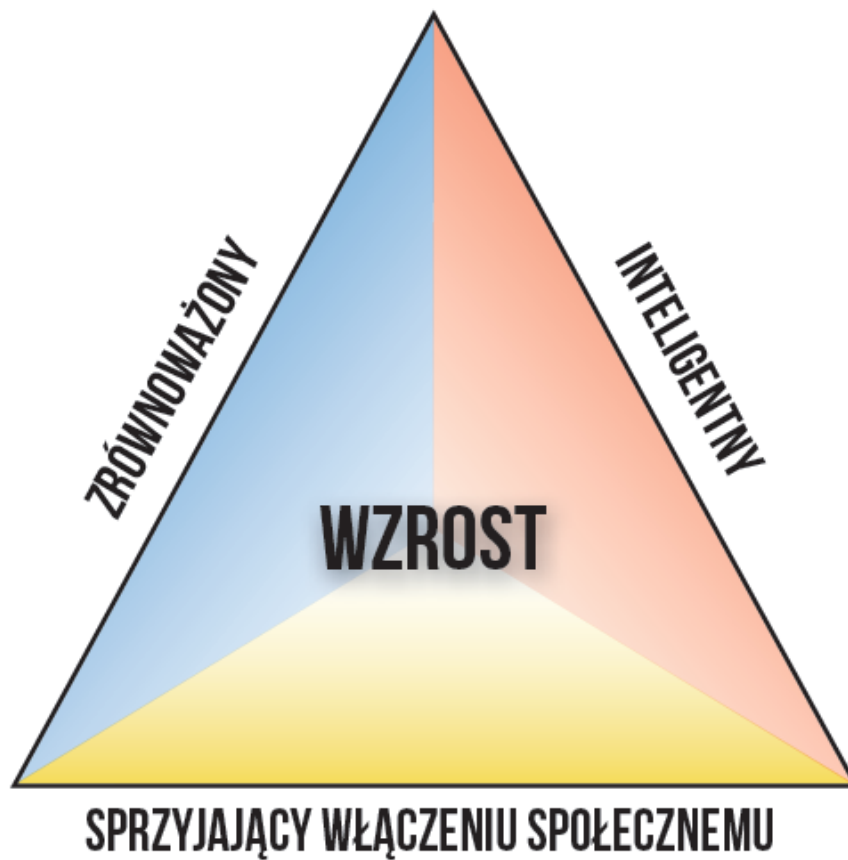
- Wzrost inteligentny (smart growth): zakłada rozwój gospodarki opartej na wiedzy. Ponieważ gospodarka oparta na wiedzy nie istnieje bez adekwatnie wykształconego społeczeństwa priorytetem jest również rozwój a także zwiększenie, jakości szkolnictwa. Aby osiągnąć planowany wzrost potrzebne są również nakłady na B+R oraz zastosowanie mechanizmów, które w sposób szybki pozwolą przełożyć wiedzę teoretyczną na praktyki gospodarcze.
- wzrost zrównoważony (sustainable growth): w swej idei zakłada bardziej efektywne korzystanie z dostępnych zasobów, co stwarza gospodarkę bardziej przyjazną środowisku a także bardziej konkurencyjną. Nowoczesne technologie pozwolą na eksploatację środowiska naturalnego, a także dadzą szansę na powstanie nowych miejsc pracy. Ambitny plan zakłada stworzenie z Unii lidera w dziedzinie technologii środowiskowej oraz ochronie środowiska naturalnego.
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (inclusive growth): priorytet zakłada aktywizację zawodową jak największej liczby osób.

⁵ Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/eu-tools-for-growth-and-jobs/index_pl.htm (dostęp 20.04.2016)

⁶ Główny Urząd Statystyczny http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf (dostęp 15.04.2016)

Poniższy rysunek prezentuje, w jaki sposób połączone są ze sobą trzy obszary działania.

Załącznik 1

Rys. 1 Podstawowe inicjatywy, wzajemnie powiązane z sobą
Źródło: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.html

Z pośród trzech podstawowych inicjatyw, jakie prezentuje powyższy rysunek możemy wyróżnić siedem inicjatyw przewodnich.⁷

Inteligentny wzrost gospodarczy:

- Europejska agenda cyfrowa,
- Unia innowacji,
- Mobilna młodzież.

Trwały wzrost gospodarczy:

- Europa efektywnie korzystająca z zasobów,
- Polityka przemysłowa w erze globalizacji.

⁷ Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_pl.htm (dostęp 26.04.2016)

Wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu:

- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia
- Europejski program walki z ubóstwem

W ramach każdej z siedmiu inicjatyw Unia Europejska oraz władze każdego kraju muszą w taki sposób koordynować swoje działania żeby wzajemnie się uzupełniać.

Kolejnym istotnym elementem są cele, jakie mają zostać osiągnięte dzięki Strategii Europa 2020 to:⁸

- Zatrudnienie – 75 % osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę,
- badania i rozwój – na badania i rozwój powinno zostać przeznaczone 3% PKB Unii,
- zmiany klimatyczne i zrównoważone wykorzystanie energii – ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z roku 1990, 20% energii powinno pochodzić z źródeł odnawialnych, efektywność energetyczna powinna wynieść 20%,
- edukacja – Organicznie uczniów przedwcześnie kończących edukację, do 10%, co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe,
- walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym – zmniejszenie liczby osób zagrożonych, co najmniej o 20 mln.

Prace nad Strategią Europa prowadzone są w ramach tak zwanego Europejskiego Semestru, który jest cyklem działań. Komisja Europejska określa priorytety Unii na najbliższy rok. Priorytety zamieszczane są w Rocznym Sprawozdaniu Gospodarczym. Kolejnym krokiem jest aktualizacja Krajowych Programów Reform uwzględniając wskazane priorytety.

⁸ Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm (dostęp 26.04.2016)

Zakończenie

Realizacja celu przyjętego przez Radę Europejską na szczycie w Lizbonie, czyli stworzenie gospodarki europejskiej najbardziej konkurencyjnej na świecie okazała się już niemożliwa w cztery lata po przyjęciu planu. Przyjęty cel jest wciąż bardzo odległy a dystans dzielący Europę i Stany Zjednoczone powiększył się zamiast zmniejszyć.

Wyniki końcowego raportu powstałego na zlecenie Wima Koka ukazują efekt realizacji Strategii Lizbońskiej. W dalszym ciągu Europa bardzo mocno odbiega osiągnięciami od Stanów Zjednoczonych. Większość celów, jakie zostały zdefiniowane nie zostało osiągnięte. Trudno jednoznacznie określić przyczynę niepowodzenia strategii. Większość założonych celów strategicznych poległo u podstaw. Brak efektów, zmieniająca się struktura społeczeństwa Wspólnoty a także niechęć państw Wspólnoty do współpracy okazały się wyzwaniem nie do osiągnięcia przez władze unijne.

Strategia Lizbońska według założenia miała zwiększyć produktywność poprzez wzrost wydatków na badania i rozwój, infrastrukturę społeczeństwa informacyjnego oraz edukację. Realizując program okazało się, że Europa musi borykać się z jeszcze jednym problemem. Mianowicie z systemem zabezpieczeń socjalnych, który w dużej mierze utrudnił realizację celów. Nieodzowna jest, zatem zmiana całego systemu społecznego Wspólnoty i określenie „punktu równowagi pomiędzy wzrostem gospodarczym a bezpieczeństwem socjalnym i różnicowaniami społecznymi. Stawką jest już nie tyle dogonienie USA, co uniknięcie stagnacji rozwojowej” (CZERWIŃSKA, 2004 s.8)

Podjęte działania były bardzo ambitne, niestety nie odniosły spodziewanego efektu. W 2010 roku zakończono działania Strategii Lizbońskiej, wyciągnięto wnioski i stworzono nowy okrojony plan Europa 2020 – Strategia na rzecz integracji i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społeczeństwa.

Bibliografia

- Budzyńska A., Duszczyk M., Gancarz M., Gieroczyńska E., Jatczak M., Wójcik K., 2002 *Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, wyd. I, Warszawa
- Czerwińska E. 2004. *Strategia Lizbońska*, Kancelaria Sejmu biuro studiów i ekspertyz, wydział analiz ekonomicznych i społecznych, Warszawa
- Dobrzański P., Sawicka E., 2008. *Unia Europejska i Stany Zjednoczone Ameryki Północnej – problemy konkurencyjności systemów gospodarczych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
- Dokument roboczy Służb Komisji, 2010. *Ocena Strategii Lizbońskiej*, Komisja Europejska, SEK, Bruksela
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, 2010. Komisja Europejska, Bruksela
- Gierzyńska E., Jatczak M., Rotuska A., 2008 *Przyszły kierunek rozwoju Strategii Lizbońskiej w świetle raportu Wima Koka*, <http://eup.wse.krakow.pl/wp-content/uploads/2008/06/przyszly-kierunek-rozwoju-strategii-lizbonskiej-w-swietle-raportu-koka.pdf>, 2.04.2011 r.
- Keller - Krawczyk L., 2009 *Czynniki poprawy konkurencyjności Unii Europejskiej wobec Chin, Japonii i USA*. Katedra Mikroekonomii Uniwersytetu Szczecińskiego
- Komunikat na wiosenny szczyt Rady Europejskiej: wspólne działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia: nowy początek Strategii Lizbońskiej*. 2005. Komisja Europejska, Luksemburg
- Lenain P., Butzow U., Mogensen, Royuela-Mora V., 2005 *Strategia Lizbońska na półmetku: oczekiwania a rzeczywistość*, CASE Raport, Warszawa
- PAŁKA R., 2011 *Realizacja Strategii Lizbońskiej w latach 2000-2010 – zalecenia i rekomendacje, w tym dla Polski*. Mazowsze, Studia Regionalne
- Piotrowski J. 2012. *Strategia Lizbońska – Przyczyny Niepowodzenia*, Czasopismo Unia Europejska.pl
- Stankiewicz. W., 2012. *Rozwój Gospodarki Unii Europejskiej– Strategia Lizbońska, a nowy plan „Europa 2020”*, Rocznik Integracji Europejskiej nr 6. Olsztyn
- Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, wyd. I, Warszawa 2002.
- Strategia lizbońska a konkurencyjność gospodarki* 2005. Bieliński J.(red). wyd. CeDeWu, Warszawa

Szomburg J. 2003 *Strategia Lizbońska szansą dla Europy. Polskie Forum Strategii Lizbońskiej*. Biała Księga. Gdańsk -Warszawa

Główny Urząd Statystyczny

http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf (dostęp 15.04.2016)

Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/eu-tools-for-growth-and-jobs/index_pl.htm (dostęp 20.04.2016)

Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/flagship-initiatives/index_pl.htm (dostęp 26.04.2016)

Komisja Europejska http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_pl.htm (dostęp 26.04.2016)

Parlament Europejski w działaniu najważniejsze wydarzenia 1999-2004

<http://www.europarl.europa.eu/highlights/pl/1001.html> (dostęp 28.04.2016)

Strategia Lizbońska <http://www.strategializbonska.pl/skutki-strategii-lizbonskiej.html> (dostęp 27.04.2016)

Wyższa Szkoła Europejska im ks. Józefa Tischnera

http://eup.wse.krakow.pl/?page_id=142, (dostęp 1.08.2011)

Wyższa Szkoła Europejska im ks. Józefa Tischnera <http://eup.wse.krakow.pl/wp-content/uploads/2008/06/przyszly-kierunek-rozwoju-strategii-lizbonskiej-w-swietle-raportu-koka.pdf> (dostęp 2.04.2011 r.)

Spis Tabel

Tabela nr 1 - Przykład przewagi USA nad UE

Tabela nr 2 - Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r.

Tabela nr 3 - Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r. – Wykorzystanie zasobów ludzkich

Tabela nr 4 - Przykład przewagi USA nad UE w 2000 r. – Wydatki publiczne (% PKB)

Tabela nr 5 - Tempo wzrostu PKB w UE, strefie euro i USA w latach 2000-2001 (w %)

Tabela nr 6 - Stopa zatrudnienia osób w wiek od 20 do 64

Tabela nr 7 - Stopa zatrudniania w UE – grupa wiekowa 15-64 (w %)

Tabela nr 8 - Stopa bezrobocia (w %)

Tabela nr 9 - Wydatki krajowe na badania i rozwój (% PKB)

Tabela nr 10 - Wydatki na badania i rozwój (% PKB)

Spis Rysunków

Rysunek nr 1 - Podstawowe inicjatywy, wzajemnie powiązane z sobą.